

Abstrakt

Předkládaná disertační práce navazuje na současné výzkumy raně novověké rukopisné kultury. Zaměřuje se na moravské rukopisné kancionály 17. a 18. století a na jejich písňový repertoár. Rukopisná hymnografie může sloužit jako vydatný pramen pro poznání lidové zbožnosti, barokní literatury i hudby; část rukopisných kancionálů obsahuje notaci, mnohé jsou bohatě iluminované. Jejich repertoár ale dosud nebyl edičně zpřístupněn a nejsou k dispozici téměř žádné studie, jež by se mu věnovaly.

V úvodu práce jsou stručně shrnuty současné tendence ve zkoumání rukopisné kultury a literárního kánonu. Následuje popis přibližně čtyřiceti rukopisných kancionálů, z nichž tato práce čerpala. Druhá kapitola podává obecnou charakteristiku rukopisné hymnografické produkce, jejím tématem jsou především důvody pro volbu rukopisného média a jeho výhody, a zvláště pak repertoár rukopisných zpěvníků. Třetí kapitola dokládá obecné závěry předchozího textu na příkladu čtyř kancionálů z šedesátých a sedmdesátých let 17. století: analýza jejich písma, iluminací a repertoáru vede k závěru, že jsou dílem jediného písaře, Jana Klabíka z Želechovic; v centru pozornosti jsou principy utváření hymnografického kánonu Klabíkových kancionálů a jejich vazby na starší hymnografickou tradici. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na dvě specifické skupiny kancionálového repertoáru: žalmové parafráze a česká tropovaná ordinária. K textu práce je připojena barevná obrazová příloha a katalog písní obsažených v Klabíkových kancionálech (CD).

Výzkum moravských rukopisných kancionálů ukazuje rukopisné a tištěné médium jako dvě rovnocenné formy publikování v raném novověku: každá z nich měla zvláštní přednosti, např. technologického či ekonomického charakteru, ale také ve vztahu k literárním aspektům díla. Repertoár rukopisných zpěvníků je tvořen převážně staršími písněmi, avšak část písní se zřejmě vyskytuje pouze v rukopisné a orální tradici. Hymnografický kánon rukopisů se tak jeví jako poměrně nezávislý na kánonu tisků: má odlišné principy fungování a vyznačuje se variabilitou, úzkou vazbou na orální kulturu (důležitou úlohu mají textové komunity) a konzervativností (*longue durée*) – na druhou stranu ale také otevřeností vůči změnám. Charakteristika rukopisné hymnografie dokládá, že volba média měla značný vliv na podobu literárního kánonu.

Klíčová slova: kancionál, duchovní píseň, hymnografický kánon, literatura 17. a 18. století, rukopisná kultura